

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A csőd- és felszámolási eljárás során felmerülő cégeljárési feladatok
jogalkalmazási problémái**

Szerző:

dr. Bori Beáta

Pécs

2014. május

I. Bevezetés

A magyar fizetéseképtelenségi és jogutód nélküli megszűnéssel foglalkozó eljárások a következők: csődeljárás, felszámolási eljárás, végelszámolási eljárás, kénysztörletési eljárás, vagyonrendezési eljárás és az adósságrendezési eljárás.

A csődeljárás és a felszámolási eljárás az adós fizetéseképtelenségével kapcsolatosan indulnak, míg a végelszámolási eljárás és a kénysztörletési eljárás a gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszűnésére irányuló eljárások. A vagyonrendezési eljárás egyikbe sem tartozik, mégis szoros kapcsolatban van a jogutód nélküli megszűnésekre irányuló eljárásokkal. Az adósságrendezési eljárás kivételével valamennyi fent felsorolt eljárás folytatódhat felszámolási eljárásként.

A végelszámolási eljárás és a kénysztörletési eljárás olyan eljárások, amelyek előzményei lehetnek a felszámolási eljárásnak, de nem a csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényben (Cstv.) történik szabályozásuk, hanem a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényben (Ctv.), hiszen nem fizetéseképtelen gazdálkodó szerv ellen folynak.

II. A végelszámolás

A végelszámolás kizárólag a tulajdonosok döntésén alapuló, jogutód nélküli megszűnésre irányuló eljárás.

A végelszámolást az adós legfőbb szerve határozza el. A végelszámolás kezdő időpontja az az időpont, amelyet a legfőbb szerv a jogutód nélküli megszűnésről rendelkező határozatban megállapít [Ctv. 97. § (2) bek.].

A cég korábbi vezető tisztségviselőjének a végelszámolás kezdő időpontját követő 30 napon belül át kell adnia a tevékenységet lezáró beszámolót a végelszámoló részére, melyből kiindulva a végelszámoló - a hitelezői igények ismeretében - megállapíthatja, hogy a cég vagyona a hitelezői követelések fedezetére elegendő-e, s ha ez nem elég, és a tagok nem fizetik be a megállapítást követő 30 napon belül a hiányzó összeget, úgy haladéktalanul köteles kezdeményezni a felszámolási eljárást [Ctv. 108. § (1) bek.]. „Rendes végelszámolás” esetén tehát maga a végelszámoló az a kötelezett, akinek azonnal - ahogyan a tudomására jut a fizetéseképtelen helyzet - kezdeményeznie kell a felszámolási eljárást a felszámolási eljárás lefolytatására illetékes bíróságnál. [A Ctv. 99. § (5) bek. polgári jogi felelősségét is kimondja erre vonatkozóan a végelszámolónak.]

A fizetéseképtelenségi helyzet a végelszámoló által kezdeményezett eljárások esetében más, mint a hitelezők általi kezdeményezésnél, itt a vagyont kell összevetnie a hitelezői igényekkel, s ha a vagyon nem elég a hitelezői igények kielégítésére és a tagok felhívás ellenére nem vállaltak kötelezettséget a szükséges források biztosítására, úgy a Cstv. 27. § (2) bekezdés f) pontjára hivatkozással kell kezdeményeznie a felszámolási eljárást.

A végelszámolás lefolytatására 3 év áll rendelkezésre, ha a cég törlésére irányuló kérelmet ezen időtartam alatt nem nyújtják be [Ctv. 116. § (1) bekezdés b) pont] a cégbíróság a kényszertörlési eljárást megindítja.

III. A kényszertörlési eljárás

A kényszertörlési eljárás [Ctv. VIII/A. fejezet] bevezetésének egyik oka a felszámolási eljárássá átalakult kényszer-végelszámolási eljárások nagy száma volt.

A kényszertörlési eljárás megindítása feltételeinek fennállta esetén a cégbíróság a Céglözlönyben közzétesz egy végzést, amelyben a kényszertörlési eljárást megindítja és egyben felhívja azokat,

(1) akiknek a céggel szemben követelése (akár a számviteli törvény szerinti függő követelése) áll fenn, vagy

(2) tudomása van arról, hogy a cég ellen bírósági, közjegyzői vagy más hatósági eljárás van folyamatban, illetve

(3) a cég tulajdonában álló eszköz van a birtokában, vagy a cég vagyontárgyára vonatkozó jog jogosultjaként van bejegyezve, valamely vagyontárgyat illetően a javára, illetve érdekében tény van feljegyezve, vagy a cég vagyontárgyára tarthatna igényt, azt 30 napon belül jelentse be a cégbíróságnak.

Ha nem jelentenek be a megadott határidőn belül semmit, akkor a cégbíróság törli a céget a nyilvántartásból és az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagot, valamint a vezető tisztségviselőt eltiltja [Ctv. 118. § (1) bekezdés] attól, hogy bizonyos társaságokban tag legyen, vagy meghatározott nagyságú tulajdoni részt szerezzen, illetve, hogy vezető tisztségviselőnek megválasszák.

Ha a céggel szemben követelést jelentenek be, akkor a cégbíróságnak vizsgálnia kell, meg kell keresnie a közhitelű nyilvántartásokat vezető szerveket, illetve a pénzforgalmi szolgáltatókat adatok beszerzése érdekében.

A fenti információk birtokában kell eldöntenie a cégbíróságnak, hogy

(a) a cég vagyona előre láthatóan fedezi-e a várható felszámolási költségeket, vagy

(b) valószínűsíthetően fedezetelvonó ügylet miatt nincs vagyona, illetve

(c) ha munkavállalója van a cégnek, akkor kezdeményezheti a felszámolási eljárás lefolytatását.

Ha nincs vagyona, vagy az nem fellelhető - és nincs munkavállaló -, a céget törli a cégjegyzékből.

Ez az eljárás váltja fel a kényszer végelszámolást. Az eljárás differenciált abban a tekintetben, hogy a céggel szemben követelés bejelentésére került-e sor. A kénysztörzési eljárás felszámolási eljárássá való átfordulására kizárólag akkor van lehetőség, ha a cégnek a felszámoló minimális díjazására van megfelelő tartaléka.

A kénysztörzési eljárás legfontosabb szabálya, hogy ilyenkor - még ha van (működik) is - legfőbb szerv, az nem dönthet a cég továbbműködéséről. Ezzel összhangban a cégbíróság sem hozhat a jogerősen elrendelt kényszer-végelszámolást követően, annak megszüntetéséről határozatot.

Vita alakult ki a gyakorlatban, hogy folyamatban levő kénysztörzési eljárás esetén van-e lehetőség felszámolási kérelem benyújtására a felszámolási eljárásokat lefolytató bíróságon.

A bírósági gyakorlatban kialakult álláspont szerint a két eljárás egymáshoz való viszonyát úgy kell értelmezni, hogy párhuzamosan folyhatnak egymás mellett, azonban

(1) ha a felszámolási eljárásban a felszámolás közzétételére sor kerül, a kénysztörzési eljárást meg kell szüntetni; illetve

(2) ha a kénysztörzési eljárás során a felszámolás kezdő időpontja előtt törli a cégbíróság a gazdálkodó szervezetet, a felszámolási eljárást lefolytató bíróságnak az eljárást - adós hiányában - meg kell szüntetnie.

A már folyamatos felszámolás felülírja a kénysztörzési eljárást.

A Ctv. kifejezetten nem mondja ki a fenti tételt, azonban több helyen utal rá, nevezetesen:

a.) Ctv. 116. § (2) bek. szerint nincs helye kénysztörzési eljárás elrendelésének a cég fizetéképtelenségét megállapító végzés meghozatalát követően, valamint abban az esetben, ha a

büntetőügyben eljáró bíróság vagy az ügyész a cégbíróságot arról értesíti, hogy a céggel szemben büntetőjogi intézkedés alkalmazására kerülhet sor.

b.) Ctv. 131/A. (1) bek. első mondata 131/A. § (1) A Módtv. 136. §-ának hatálybalépésekor folyamatban lévő kényszer-végelszámolásokban és a 2006. július 1-jén folyamatban lévő, be nem fejezett végelszámolásokban, - amennyiben a cégbíróság még nem kezdeményezett felszámolási eljárást - a végelszámoló 2013. január 1-jéig

a) kényszer-végelszámolás (végelszámolás) befejezésével egyidejűleg a cég törlésére irányuló változásbejegyzési kérelmet nyújt be, vagy

b) felszámolási eljárást kezdeményez, amennyiben a kényszer-végelszámolás (végelszámolás) befejezésére nincs mód, és a cég vagyona a hitelezők követelésének fedezésére nem elegendő, de megállapítható, hogy fedezni fogja a 118. § (6) bekezdésben meghatározott felszámolási költségeket, vagy

c) kényszerszünetelési eljárás megindítását kezdeményezi, ha sem az a), sem a b) pontban foglalt feltételek nem állnak fenn.

Gazdasági szempontból a két eljárás közül a kényszerszünetelési eljárás a sürgősségmegoldás és a felszámolási eljárás a tényleges rendezést jelentő eljárás.

A felszámolási eljárás - olyan esetben, ha azt kényszerszünetelési eljárás előzte meg, illetve ha a felszámolás kezdő időpontjában az adóssal szemben kényszerszünetelési eljárás folyt - csak az adós megszüntetésével fejeződhet be, ezért a kényszerszünetelési eljárást nem felfüggeszteni, hanem megszüntetni kell a cégbíróságnak. A Ctv. 116. § (5) bekezdésének kizáró rendelkezése miatt ugyanis a felszámolás során egyezségkötésnek nincs helye, és a felszámolási eljárás az adós cég teljesítésére tekintettel nem szüntethető meg.

A Cstv. 41. § (1) bekezdése szerint a felszámolást elrendelő végzés közzétételét követő 40 nap eltelte után, a felszámolási zárómérleg benyújtásáig a hitelezők és az adós között bármikor helye van egyezségnek, kivéve a Ctv. 116. § (5) bekezdésében foglaltakat. Mindazok, akik a felszámolási eljárásba hitelezőként nem jelentkeztek be, egyezségkötés esetén az eljárás befejezését követően követelésüket az adóssal szemben nem érvényesíthetik.

A felszámolási eljárás folyamatában - a felszámolási eljárás kezdő időpontját követően -, a hitelezői igények bejelentésére nyitva álló 40 napos határidő lejárta után, a zárómérleg előterjesztéséig nyúló eljárási szakaszban bármikor - kivéve azt az esetet, ha a kényszer-végelszámolás során felszámolási eljárást kell kezdeményezni - lehetőség van a jogutód nélküli megszüntetésre irányuló folyamat visszafordítására, egyezségkötés útján.

IV. A vagyonrendezési eljárás

Vagyonrendezési eljárást kell - kérelemre vagy hivatalból - lefolytatni, ha megszüntetési eljárás lefolytatása után, a cég jogutód nélküli törlését követően olyan vagyontárgy kerül elő, amelynek a törölt cég volt a tulajdonosa. Vagyonrendezési eljárásnak van helye abban az esetben is, ha a korlátolt felelősségű társaságban üzletrésszel rendelkező tag jogutód nélkül úgy szűnt meg, hogy üzletrészéről nem rendelkeztek.

A vagyonrendezési eljárás nemperes eljárás, amelyet a törölt cég utolsó bejegyzett székhelye szerint illetékes törvényszék folytat le.

A vagyonrendezési eljárást a Ctv. szabályozza, a vagyonrendezési eljárást mégis az egyébként felszámolási eljárásokat lefolytató bíróságok folytatják le, hiszen az eljárás tárgya a jogutód nélkül a cégnyilvántartásból törölt cég utólag fellelt vagyona sorsának a rendezésére irányul. A vagyonrendezési

eljárást megelőző eljárás - melynek során a céget törölték - lehet felszámolási eljárás, végelszámolási eljárás, vagy kényszertörlési eljárás.

A Ctv-hez fűzött Kommentár szerint a cégbíróság rendeli el a vagyonrendezési eljárás lefolytatását és jelöli ki a vagyonrendezőt.

Kérdés, hogy a cégbíróság vagy a felszámolási eljárásokat lefolytató bíróság feladata a vagyonrendezési eljárás lefolytatása?

A gyakorlatban a felszámolási eljárást lefolytató bíróság feladata a vagyonrendezési eljárás lefolytatása, osztva azon álláspontot, mely szerint az eljárás tárgya a jogutód nélkül a cégnyilvántartásból törölt cég utólag fellelt vagyona sorsának a rendezésére irányul.

A fentiek szerint amennyiben a cég jogutód nélküli törlésére végelszámolási vagy felszámolási eljárás lefolytatása után kerül sor, és utóbb mégis előkerül a törölt cég tulajdonában állt vagyontárgy, úgy szintén vagyonrendezési eljárás lefolytatásának van, illetve lehet helye, az általános szabályok szerint.

V. Cégbíróság és/vagy csődeljárást, illetve felszámolási eljárást lefolytató bíróság

A Ctv. 23. § (1) bekezdése alapján a céget, illetve a cégre vonatkozó adatokat a cégbíróság cégjegyzékben tartja nyilván.

(2) A cégjegyzékbe történő bejegyzésre és a céggel kapcsolatos, törvényben meghatározott egyéb eljárások lefolytatására - ha e törvény másként nem rendelkezik - az a cégbíróság illetékes, amelynek illetékességi területén a cég székhelye van.

A cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni a következő, a közhiteles nyilvántartás, illetve a hitelezők védelme szempontjából jelentős adatokat is (Ctv. 26. § (1) bekezdés):

a) a csődeljárás kezdő időpontját és befejezését,

b) a felszámolás kezdő időpontját és befejezését (külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve külföldiek magyarországi közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a külföldi vállalkozás fizetéképtelenségére, illetve felszámolására vonatkozó eljárás megindítását és befejezését is, feltüntetve a külföldi vállalkozás felszámolójának nevét, lakóhelyét, illetve székhelyét),

(2) Az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott adatokat, valamint a cég neve (rövidített neve) mellett a „felszámolás alatt” („f. a.”) toldat bejegyzését, (amennyiben a felszámolási eljárást végelszámolási eljárás előzte meg, az arra utaló toldat törlését), a képviselet módja változásának bejegyzését, a korábbi képviseletre jogosultak törlésének mellőzése mellett a felszámolóra, illetve a felszámolóbiztosra vonatkozó adatokat - külföldi székhelyű vállalkozás fizetőképtelenségére, illetve felszámolására vonatkozó eljárás bejegyzésének kivételével - a csődeljárást, illetve a felszámolási eljárást lefolytató bíróság végzése alapján elektronikus úton kell rögzíteni a cégjegyzékben, a csődeljárást, illetve a felszámolást elrendelő jogerős végzés Céglépcsőnyben történő közzétételével egyidejűleg. Ha a felszámolási eljárás a cég jogutód nélküli megszűnésével befejeződik, e végzés jogerőre emelkedésének napjával a céget elektronikus úton, automatikusan kell törölni a cégjegyzékből.

Az adatokat főszabályként a cégbíróság jegyzi be a cégjegyzékbe hivatalból, vagy a cégre vonatkozó perben eljáró bíróság értesítése alapján.

A csődeljárás és a felszámolási eljárás megindulására, illetve befejezésére vonatkozó adatok ugyanakkor a csődeljárást, illetve felszámolási eljárást lefolytató bíróság végzése alapján kerülnek rögzítésre a cégjegyzékben, figyelemmel arra, hogy a bíróságok számítógépes rendszere

összekapcsolódik és a hitelezői érdek azt kívánja, hogy ezek az adatok azonnal megjelenjenek a cégjegyzékben, azt követően, hogy a megyei bíróság a csődeljárásra, illetve a felszámolás elrendelésére vonatkozóan jogerős végzést hozott.

Nemcsak a felszámolás kezdetét és befejezését kell rögzíteni a cégjegyzékben, hanem a felszámolóra, illetve felszámoló biztosra vonatkozó adatokat is, valamint a törvény szerint a jövőben e bíróság intézkedik végzésében a cég neve mellett a „felszámolás alatt” toldat bejegyzéséről és a korábbi képviselőre jogosult törlésének elrendeléséről is.

Ezzel valamennyi, a felszámolással összefüggő releváns adat - a felszámolást elrendelő jogerős végzés Céglönlönyben történő közzétételével egyidejűleg - a cégjegyzék részévé válik. A törvény ezzel összefüggésben általános jelleggel rögzíti, hogy ha a cégjegyzékadatot más bíróság vagy hatóság elektronikus úton juttatja el a cégbírósághoz, a nyilvántartásba vételére, tehát a cégjegyzékbe történő bejegyzésre is automatikusan, elektronikus bejegyzéssel kerül sor.

A Ctv. 33. § (1) bekezdése értelmében a cég adatainak a cégjegyzékbe történő bejegyzése - ha törvény eltérően nem rendelkezik - kérelemre történik.

Ilyen eltérő rendelkezést tartalmaz a Ctv. 26. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése, amely kimondja, hogy a csődeljárás kezdő időpontját és befejezését, a felszámolás kezdő időpontját és befejezését (külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve külföldiek magyarországi közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a külföldi vállalkozás fizetéseképtelenségére, illetve felszámolására vonatkozó eljárás megindítását és befejezését is, feltüntetve a külföldi vállalkozás felszámolójának nevét, lakóhelyét, illetve székhelyét), valamint a cég neve (rövidített neve) mellett a „felszámolás alatt” („f. a.”) toldat bejegyzését, (amennyiben a felszámolási eljárást végelszámolási eljárás előzte meg, az arra utaló toldat törlését), a képviselő módja változásának bejegyzését, a korábbi képviselőre jogosultak törlésének mellőzése mellett a felszámolóra, illetve a felszámolóbiztosra vonatkozó adatokat - külföldi székhelyű vállalkozás fizetéseképtelenségére, illetve

felszámolására vonatkozó eljárás bejegyzésének kivételével - a csődeljárást, illetve a felszámolási eljárást lefolytató bíróság végzése alapján elektronikus úton kell rögzíteni a cégjegyzékben, a csődeljárást, illetve a felszámolást elrendelő jogerős végzés Céggközlönyben történő közzétételével egyidejűleg. Ha a felszámolási eljárás a cég jogutód nélküli megszűnésével befejeződik, e végzés jogerőre emelkedésének napjával a céget elektronikus úton, automatikusan kell törölni a cégjegyzékből.

Ez a rendelkezés - forgalombiztonsági okból - nem vitásan a felszámolás elrendelésével kapcsolatos cégjegyzéki változások hivatalból történő bejegyzési kötelezettségét deklarálja.

Ha a jogszerűen elrendelt felszámolás alatt valamely okból (például az adós és a hitelezők egyezségkötése folytán) a felszámolási eljárás megszüntetésére kerül sor, vagyis a felszámolás befejeződik a cég megszüntetése nélkül, kétségtelenül a felek akaratából bekövetkező utólagos változás történik, melynek kapcsán a - rendes - cégműködés visszaállításával kapcsolatos módosításokat a cégnek kell előkészítenie és a cégjegyzéken - kérelemre - átvezettetnie.

Ha valamely cégadat nyilvántartásba vétele hivatalbóli bejegyzéssel történik és a bejegyzésre hibás adatok alapján került sor, vagy a bejegyzés egyéb okból hibás, a cég, valamint az ügyész kérheti a hibás bejegyzés kijavítását.

VI. Céggközlöny

A Céggközlöny az igazságügyért felelős miniszter által vezetett minisztérium hivatalos lapja, amelynek elektronikus formában történő közzétételére az erre a célra fenntartott honlapon kerül sor, biztosítva a Céggközlöny egyes lapszámaiba való ingyenes betekintés és a lapszámok ingyenes letöltésének lehetőségét.

Törvényben meghatározott esetben a Céglönlönyben közleményként közzé kell tenni:

a) a cég bejegyzése iránti eljárás megszüntetését;

b) a cég bejegyzése iránti kérelem elutasítását;

c) a cégalapítás vagy a létesítő okirat módosítása érvénytelenségét megállapító határozat, valamint a cég bejegyzését elrendelő végzés hatályon kívül helyezésére vonatkozó határozat rendelkező részét;

d) a Ctv. 85. § (1) bekezdésében foglalt intézkedést;

e) a megszüntetési eljárás megindítását, és amennyiben az eljárás nem a cég törlésével zárul, a befejezését;

f) a végelszámolás kezdő időpontját, és amennyiben a végelszámolási eljárás nem a cég törlésével zárul, a befejezését;

g) a csődeljárás kezdő időpontját és befejezését, valamint a csődeljárást hivatalból elutasító jogerős végzést;

h) a felszámolás kezdő időpontját és befejezését;

i) törvényben meghatározott más határozatot.

A cég bejegyzése iránti eljárás megszüntetését; a cég bejegyzése iránti kérelem elutasítását; a cégalapítás vagy a létesítő okirat módosítása érvénytelenségét megállapító határozatot, valamint a cég bejegyzését elrendelő végzés hatályon kívül helyezésére vonatkozó határozat rendelkező részét; a Ctv. 85. § (1) bekezdésében foglalt intézkedést; a megszüntetési eljárás megindítását, és amennyiben az eljárás nem a cég törlésével zárul, a befejezését; a végelszámolás kezdő időpontját, és amennyiben a végelszámolási eljárás nem a cég törlésével zárul, a befejezését; i) törvényben meghatározott más határozatot a cégbíróság, a csődeljárás kezdő időpontját és befejezését, valamint a csődeljárást hivatalból elutasító jogerős végzést a csőd-, illetve a felszámolási ügyben eljáró bíróság teszi közzé.

VII. Felszámolás alatt álló cég képviselete a cégeljáráásban

A felszámolás alatt álló cég adatainak megváltozása miatti cégbejegyzési / változásbejegyzési kérelem előterjesztésére kizárólag a felszámoló által meghatalmazott jogi képviselő jogosult.

A cégjegyzéki adatok bejegyzése (változásbejegyzése) iránti eljárásra a Ctv. speciális szabályai az irányadók. A Ctv. 26. § (2) bekezdése szerint a cég felszámolása esetén képviseletre jogosultként a felszámolót, illetve a felszámolóbiztost kell a cégjegyzékben feltüntetni. A Ctv. 55. § (2) bekezdése azt is kimondja, hogy a felszámolás alatt álló cég adatváltozásainak bejelentésére a felszámolóbiztos köteles. A Ctv. 33. § (2) bekezdése szerint a cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a cég képviselője jogi képviselő útján köteles előterjeszteni.

A fenti szabályok egybevetéséből következik, hogy a felszámolás alatt álló cég cégjegyzéki adataiban bekövetkezett változások bejegyzése iránt kizárólag a felszámoló által meghatalmazott jogi képviselő útján terjeszthető elő kérelem.

A gyakorlatban problémát jelent, hogy a felszámolási eljáráshoz kapcsolódó cégeljáráás elektronikus úton működik (pl.: cégbíróság értesítése a felszámolási eljárásról papír alapon történik, míg a cégbíróság elektronikus úton várja a beadványokat.) A cégeljáráás jól működő rendszeréhez hasonlóan a Cstv. 6. § (5) bekezdése szerint 2014. július 1-jétől a felszámolási eljárás iránti kérelmet is elektronikus úton lehet előterjeszteni, ezzel egységesítve, gyorsítva és hatékonyabbá téve a felszámolási eljárást.

Tartalomjegyzék:

- 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
- 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és felszámolási eljárásról
- Nagykommentár
- Törvények indokolása
- Előadás anyaga
- Bírósági határozatok